

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

การศึกษาจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำของ 5 ตลาดน้ำ ในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

พรสิษฐ์ น้อยรักษา

สาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา,

e-mail : Jamesodsod@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้เพื่อค้นหาระดับจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำของ 5 ตลาดน้ำ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร ทำการศึกษาโดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณซึ่งเก็บแบบสอบถามจาก 400 กลุ่มตัวอย่าง ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาและทำการสัมภาษณ์ผู้นำทั้ง 5 ตลาดน้ำจำนวน 30 คน ทำการวิเคราะห์เนื้อหาตามโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ พบว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำของ 5 ตลาดน้ำ ด้านความรับผิดชอบต่อสาธารณะ สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำเป็นระดับสูง ประชาชนตระหนักในคุณค่าของแม่น้ำว่า “เป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต” นอกจากนี้ยังพบว่าประชาชนมีการใช้แม่น้ำลำคลองในการจัดกิจกรรมประเพณีและวัฒนธรรม เช่น สงกรานต์ ลอยกระทง ฯ และมีการใช้แม่น้ำลำคลองในการประกอบพิธีกรรมการขมาแม่น้ำ โดยมีการรณรงค์เรื่องการเมืองไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำลำคลองพร้อมทั้งควรฝึกการใช้น้ำอย่างประหยัดให้เกิดเป็นนิสัย อาทิ การปลูกจิตสำนึกในการตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำของ 5 ตลาดน้ำให้ได้อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาจิตสำนึกของประชาชนริมน้ำของ 5 ตลาดน้ำในเขตตลิ่งชันอย่างมีความสุขต่อการใช้ชีวิตในอนาคต

คำสำคัญ : จิตสำนึก, การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม, วิถีชีวิต

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

STUDY OF PEOPLE 'S CONSCIOUSNESS IN ENVIRONMENTAL CONSERVATION AND WATERFRONT LIFESTYLE OF FIVE FLOATING MARKET IN TALING CHAN DISTRICT BANGKOK

Phonsit Noiruksa

Branch Social Development Management under the Faculty of Humanities and Social Sciences; SSRU

E-mail: Jamesodsod@gmail.com

Abstract

This study to find out the level of public consciousness in environmental conservation and livelihoods along the waterfront Taling Chan, Bangkok by collecting queries from 400 samples with descriptive data analysis and interview the leader in the number of 30 people, according to content analysis structure interview. It found that environmental conservation and livelihoods along the waterfront side of public responsibility. Environment and way of life along the waterfront is high citizens aware of the value of the river that it "is necessary to sustain life." It also found that people are using the river for activities such as Songkran, Loy Krathong tradition and culture and the canals are used in the rituals of the river. People should not throw garbage into rivers and should practice water conservation a habit is to raise awareness in recognizing the environmental and waterfront lifestyle of the 5 markets as well. To be able to determine a pattern approach to develop public consciousness of the market in Taling Chan District 5 markets has a happy life.

Keywords: Consciousness, Environmental Conservation, Lifestyle

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทนำ

ประเทศไทยมีแม่น้ำลำคลองอยู่มากมายในประเทศ ประชาชนมีการใช้สอยแม่น้ำลำคลองอย่างไม่ตระหนักถึงอนาคตมีการใช้แม่น้ำลำคลองเกินต่อความจำเป็นและต่างคนต่างใช้โดยไม่มีใครคิดจะอนุรักษ์และรักษาแม่น้ำลำคลองให้สะอาดจะเห็นได้ว่าจากอดีตจนถึงปัจจุบันแม่น้ำลำคลองถูกทำลายลงจากค่าที่ว่ามีปลา ในนามิข้าวปัจจุบันแม่น้ำลำคลองของเรามีแต่สิ่งสกปรก สิ่งปฏิกูล จะเห็นได้ว่าประชาชนในสังคมละเลยต่อการอนุรักษ์แม่น้ำลำคลอง คนรุ่นใหม่มีขนบธรรมเนียม ประเพณี ค่านิยม ตลอดจนพฤติกรรมทางสังคมที่เบี่ยงเบนไปจากบรรพบุรุษเดิม และมีความเป็นปัจเจกบุคคลสูงขึ้น (พงษ์ วิเศษสังข์, 2554, 126-128) ดังปรากฏจากผลการวิจัยที่ผ่านมาได้ชี้ว่าวัยรุ่นไทยขาดจิตสำนึกต่อสาธารณะ ไม่สนใจต่อผลกระทบต่อการไม่รักษาแม่น้ำลำคลองจึงส่งผลการเปลี่ยนมุมมองหรือทัศนคติในการอนุรักษ์นั้นมักจะทำให้เกิดปัญหาและข้อขัดแย้งในชุมชนเสมอทั้งปัญหาทางด้านเทคนิคและปัญหาทางด้านการเมือง แรงจูงใจในการอนุรักษ์ รวมทั้งกระบวนการอนุรักษ์ซึ่งมีรายละเอียดที่แตกต่างกันในแต่ละประเทศควรจะมีการปรับการดำเนินการให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง (สิทธิพร ภิรมย์รัตน์, 2547 :40)

การปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตเพื่อเป็นการรักษาภาพความทรงจำอันดีงามของพื้นที่ต่างๆ เช่นการจัดกิจกรรมที่ต้องใช้แม่น้ำลำคลองเช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทงหรือแม้แต่การขอขมาแม่น้ำลำคลองที่ประชาชนเคยล่วงเกินต่อพระแม่คงคา เป็นต้นการจัดกิจกรรมลักษณะนี้เป็น การสร้างจิตสำนึกซึ่งจะเป็นพื้นที่แห่งความทรงจำของประชาชนรุ่นหลัง หากไม่มีใครรักษาหรืออนุรักษ์แม่น้ำลำคลองรวมถึงการใช้ชีวิตริมน้ำของประชาชน ภาพเหล่านั้นหรือวิถีชีวิตเหล่านั้นก็จะหายไป เหลือเพียงแต่ภาพถ่ายหรือแม้แต่แคตวหนังสือไว้เป็นอนุสรณ์ของคนรุ่นหลัง

ในปัจจุบันแม่น้ำลำคลองกำลังถูกพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว รวมทั้งตลาดน้ำ 5 แห่งในเขตตลิ่งชัน นั้นอยู่ในระหว่างการพัฒนาให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของประชาชนในวันหยุด ซึ่งทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาจำนวนมากเข้ามาจนเกิดปัญหาด้านทรัพยากรทางน้ำที่จะเข้ามาดูแลรักษาแม่น้ำและวิถีชีวิตริมน้ำจนเป็นเหตุที่ทำให้คนขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำของเขตตลิ่งชันไปด้วย

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวนี้คณะผู้ศึกษาได้ให้ความสนใจและศึกษาการปลูกจิตสำนึกของประชาชนในพื้นที่ตลาดน้ำเขตตลิ่งชัน เพื่อประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทั้งด้านอุปโภค บริโภคของประชาชนริมน้ำเขตตลิ่งชันให้เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อค้นหาระดับจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ 5 ตลาดน้ำ เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร

เนื้อเรื่อง/การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพบว่าการเสริมให้บุตรธิดาที่สนใจร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีจิตอาสาในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและดูแลรักษาลำคลอง รวมถึงการอนุรักษ์วิถีชีวิตริมน้ำต่อไปพร้อมทั้งต้องให้การอบรมสั่งสอนบุตรธิดาที่จะมีโอกาสได้เรียนรู้กิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและดูแลรักษาลำคลอง รวมถึงการอนุรักษ์วิถีชีวิตริมน้ำของชุมชนพร้อมทั้งสร้างความตระหนักให้มีจิตสำนึกในการเห็น ว่า "น้ำเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต" และ "ไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงแม่น้ำลำคลอง" จนเกิดจิตสำนึกแห่งความ

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พอเพียงของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2559 : 130) นำไปสู่จิตสำนึกร่วมรับผิดชอบสาธารณะ แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิกิจ พลายชุมชน (2540: บทคัดย่อ) พบว่าแนวความคิดเชิงจริยธรรมและจิตสำนึกของประชาชนบริเวณสองฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีฯ โดยรวมสูงสุดได้แก่อันดับ 1 คือแนวความคิดที่ว่า "สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะทรัพยากรน้ำบริเวณลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีเป็นของประชาชนทุกคนที่อาศัยอยู่บริเวณสองฝั่งจึงควรรักษาและหวงแหน"

วิธีการดำเนินการวิจัย

ประชาชนที่ใช้ในการศึกษาคือ ประชาชนริมน้ำในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร เก็บตัวอย่างจาก 400 คน สำหรับการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบวัดผลเพียงครั้งเดียว (One-shot Case Study) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-Probability sampling) และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ (Interview Form) ผู้นำของทั้ง 5 ตลาดน้ำอีก 30 คนวิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลคือแบบสัมภาษณ์ เมื่อได้รับข้อมูลและตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนครอบคลุมตามวัตถุประสงค์แล้ว นำข้อมูลที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ โดยเกณฑ์การวัดระดับจิตสำนึกแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 วัดคุณค่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ มีการกำหนดระดับมาตราส่วน 5 ระดับ ได้แก่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วยมาก ปานกลาง เห็นด้วยน้อย และไม่เห็นด้วย โดยมีการให้ระดับคะแนน 5 4 3 2 1 คะแนนตามลำดับ ส่วนที่ 2 วัดการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ มีการกำหนดระดับมาตราส่วน 5 ระดับ ได้แก่ ปฏิบัติมากที่สุด ปฏิบัติมาก ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติน้อย ปฏิบัติน้อยที่สุด โดยมีการให้คะแนน 5 4 3 2 1 คะแนนตามลำดับ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำของ 5 ตลาดน้ำเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานครพบว่า

ระดับความคิดเห็นที่เป็นจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำในชุมชนที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ โดยภาพรวมเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.27) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนมีความเห็นในคุณค่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตอยู่ในระดับเห็นด้วยและเห็นด้วยอย่างยิ่ง ซึ่งให้เห็นว่าประชาชนเกือบทุกคนเห็นคุณค่าของน้ำที่มีความต่อชีวิต เราควรช่วยกันอนุรักษ์สายน้ำให้สะอาด พร้อมกับการฝึกฝนนิสัยในการฝึกประหยัดการใช้น้ำให้เป็นคุณลักษณะประจำตน ดังตารางที่ 1

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตารางที่ 1 แสดงระดับความคิดเห็นที่เป็นจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ
ในชุมชนที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ

ข้อ	คุณค่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ	Mean	S.D.	ระดับ
1	น้ำเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต	4.74	0.57	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2	การทิ้งขยะหรือปฏิกูลลงในแม่น้ำลำคลองทำให้เกิดการเน่าเสีย ควรฝึกใช้น้ำอย่างประหยัดให้เกิดนิสัย	4.71	0.63	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
3	หน่วยงานรัฐควรมีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมริมน้ำ	4.69	0.61	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4	ลำนํ้ามากกว่าประชาชนทั่วไป	4.54	0.72	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
5	ปลูกต้นไม้ริมน้ำสามารถป้องกันดินพังทลาย	4.52	0.71	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
6	วิธีการชักล้างที่ดีควรรองน้ำด้วยภาชนะดีกว่าการใช้สายยางฉีด โดยตรง	3.65	1.27	เห็นด้วย
7	มนุษย์เป็นตัวการสำคัญในการทำลายสิ่งแวดล้อม	4.55	0.68	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
8	การทิ้งขยะเพียงเล็กน้อยลงแหล่งน้ำไม่สามารถทำให้น้ำเน่าเสียได้ การสัญจรทางเรือพายจะเป็นการช่วยอนุรักษ์วิถีชีวิตริมน้ำและ	3.41	1.62	เห็นด้วย
9	อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมลำคลองด้วย	3.86	1.04	เห็นด้วย
10	การทำบุญประเพณีต่างๆนับเป็นการอนุรักษ์วิถีชีวิตริมน้ำให้ยั่งยืนได้	4.04	0.87	เห็นด้วย
ผลรวม		4.27	0.57	เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ระดับการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ ภายใต้จิตสำนึกของประชาชนในชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.62) เมื่อพิจารณาตามรายข้อพบว่าส่วนใหญ่ประชาชนมีการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำในระดับมากและมากที่สุด ซึ่งให้เห็นว่าประชาชนโดยส่วนใหญ่มีทั้งบอกคนอื่นและเตือนตนเองในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตริมน้ำ ให้ช่วยกันอนุรักษ์ให้ยาวนานที่สุด ดังตารางที่ 2

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ตารางที่ 2 แสดงระดับการปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ ภายใต้จิตสำนึกของประชาชนในชุมชน

ข้อ	การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ	Mean	S.D.	ระดับ
1	การให้ความร่วมมือในการเก็บขยะขึ้นจากแม่น้ำลำคลองเพื่อรักษาความสะอาดให้กับแหล่งน้ำ	4.16	0.72	มาก
2	เมื่อเห็นคนทิ้งขยะลงแม่น้ำลำคลองจะเข้าไปเตือนทันที	3.93	0.80	มาก
3	เมื่อมีการระดมความช่วยเหลือในการอนุรักษ์คูคลองจากชุมชนหรือหน่วยงานต่างๆเข้าไปช่วยเหลือทันที	4.00	0.70	มาก
4	เตือนตนเองเสมอว่า "จะไม่ทิ้งสิ่งของลงในลำคลอง"	4.33	0.65	มากที่สุด
5	การใช้ปุ๋ยชีวภาพแทนปุ๋ยเคมีในการดูแลรักษาต้นไม้ที่อยู่ใกล้ริมน้ำ การใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับแม่น้ำ	4.16	0.77	มาก
6	ลำคลอง เช่น วัสดุทำกระทงฯ	4.17	0.77	มาก
7	การใช้เรือพายในการสัญจร	3.51	0.86	มาก
8	การใช้น้ำในการนันทนาการหรือการพักผ่อน (เล่นน้ำ)	3.53	0.93	มาก
9	การประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวช่วยกันอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ	3.99	0.76	มาก
10	การแนะนำหรือปลูกจิตสำนึกคนในครอบครัวให้มีความตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ	4.34	0.75	มากที่สุด
ผลรวม		3.62	0.47	มาก

การสรุปผลบทสัมภาษณ์ของผู้นำชุมชนและผู้ขับเคลื่อนตลาดน้ำเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร
 วิธีการสร้างจิตสำนึก ควรเริ่มจากการให้สมาชิกในครอบครัวได้เรียนรู้ สร้างความรู้การอนุรักษ์ก่อน
 การประชาสัมพันธ์พร้อมไปกับการประชุมเพื่อหาแนวทางการอนุรักษ์การอบรมให้ความรู้และจัดกิจกรรมอย่าง
 ต่อเนื่องประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนรักบ้านเกิดของตนเอง สร้างจิตสำนึก
 ต่อสิ่งแวดล้อมส่วนรวมช่วยเหลือเกื้อกูลต่อธรรมชาติสิ่งแวดล้อมให้ความร่มรื่นกลับมา

ผลงานวิจัยบ่งชี้ให้เห็นว่า ทั้ง 5 ตลาดน้ำในเขตตลิ่งชัน ต้องสร้างเครือข่ายภาคชุมชนแบบจิตสำนึก
 ร่วม ซึ่งจะเกิดจากทุกภาคส่วนร่วมกันทำหน้าที่อย่างเดียวกันคือการอนุรักษ์ เสริมสร้างจิตสำนึกในการรักษา
 สิ่งแวดล้อมธรรมชาติและวิถีชีวิตอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลที่ได้จากการศึกษาจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำของ 5
 ตลาดน้ำในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร สามารถสรุปและอภิปรายผลได้ว่า

คุณค่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ ความคิดเห็นที่เป็นจิตสำนึกของประชาชนในการ
 อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำในชุมชนที่เกี่ยวกับคุณค่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ โดย
 ภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.27) โดยเฉพาะคุณค่าที่เกี่ยวกับความคิดเห็นในเรื่องน้ำเป็น
 สิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต (ค่าเฉลี่ย 4.74) การทิ้งขยะหรือสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำลำคลองทำให้เกิดการเน่าเสีย
 (ค่าเฉลี่ย 4.55) การปฏิบัติตนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ ภายใต้จิตสำนึกของประชาชนใน

ชุมชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.26) โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับให้คำแนะนำหรือปลุกจิตสำนึกคนในครอบครัวให้มีความตระหนักถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำ (ค่าเฉลี่ย 4.34) และการตระหนักในการเตือนตนเองเสมอว่า “จะไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำ” (ค่าเฉลี่ย 4.33) ผลการศึกษาที่ได้นี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรวรรณ บุญส่ง (2551: บทคัดย่อ) ที่พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาประกอบการประเมินตามสภาพจริง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมทั้ง 2 ด้านสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับกิจกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ พระครูวินัยธรสุทินันท์ กนต์วีโร (ล้อประโคน) (2556:บทคัดย่อ) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง 5 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (mean = 4.06) เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละข้อพบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ

นอกจากนี้ ผลการศึกษาจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมพบว่าการเสริมให้บุตรธิดาที่สนใจร่วมกันเป็นกลุ่มที่มีจิตอาสาในการดำเนินกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและดูแลรักษาลำคลอง รวมถึงการอนุรักษ์วิถีชีวิตริมน้ำต่อไปพร้อมทั้งต้องให้การอบรมสั่งสอนบุตรธิดาที่จะมีโอกาสได้เรียนรู้กิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและดูแลรักษาลำคลอง รวมถึงการอนุรักษ์วิถีชีวิตริมน้ำของชุมชนพร้อมทั้งสร้างความตระหนักให้มีจิตสำนึกในการเห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต” และ “ไม่ทิ้งสิ่งปฏิกูลลงในแม่น้ำลำคลอง” จนเกิดจิตสำนึกแห่งความพอเพียงของประชาชนซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด (2559 : 130)พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนผ่าน 3 เส้า เส้าที่1 ตระหนักในคุณค่า เส้าที่2 รักษาปฏิบัติ เส้าที่3 ร่วมรับผิดชอบนำไปสู่จิตสำนึกร่วมรับผิดชอบสาธารณะ แล้วยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิกิจ พลายชุมชน (2540: บทคัดย่อ) พบว่าแนวความคิดเชิงจริยธรรมและจิตสำนึกของประชาชนบริเวณสองฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีฯ โดยรวมสูงสุดได้แก่อันดับ 1 คือแนวความคิดที่ว่า “สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะทรัพยากรน้ำบริเวณลุ่มแม่น้ำนครชัยศรีเป็นของประชาชนทุกคนที่อาศัยอยู่บริเวณสองฝั่งจึงควรรักษาและหวงแหน”

ข้อเสนอแนะ

1. หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นเขตตลิ่งชัน ต้องปรับวิธีการดำเนินการลงพื้นที่สำรวจความต้องการ ความถนัด ภูมิปัญญาของชุมชนเพื่อเป็นผู้นำของชุมชนในการพัฒนาส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ลำคลองและสายน้ำต่างๆ
2. บทบาทในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมหรือวิถีชีวิตริมน้ำน้อยจำเป็นต้องสร้างกลุ่มในการปลุกจิตสำนึกในการใช้แม่น้ำลำคลองรวมถึงวิถีชีวิตริมน้ำต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่องการศึกษาจิตสำนึกของประชาชนในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตริมน้ำของ 5 ตลาดน้ำใน เขตตลิ่งชัน จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จได้ด้วยที่ปรึกษาบทความ ที่ทำให้บทความวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์

ทั้งนี้ต้องขอขอบพระคุณ ผศ.ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด ที่ปรึกษาบทความวิจัยและประชาชนใน 5 ตลาดน้ำได้แก่ คลองลัดมะยม วัดตลิ่งชัน ตลิ่งชัน วัดสะพาน และวัดจำปา ขอขอบคุณสาขาวิชาการจัดการพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา และทีมผู้ช่วยบทความวิจัยภาคสนาม โดยมี นายเตชะภณ คำแสน ที่ได้ให้การสนับสนุนในการเก็บข้อมูลอย่างดียิ่งด้วยความอดทน

การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติของนักศึกษาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ครั้งที่ 2

วันที่ 19 มกราคม 2562

ณ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

เอกสารอ้างอิง

- พงษ์ วิเศษสังข์. (2554). เทคโนโลยีสารสนเทศกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. วารสารนักบริหาร, 31(1), 126-128.
- สิทธิพร ภิรมย์รัตน์. (2547). การอนุรักษ์ชุมชนเมืองและสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม : แนวคิดหลักการและผลการปฏิบัติ. วารสารหน้าจั่ว ฉบับที่ 20 (2546-2547), 40-56
- นิกิจ พลายชุม. (2540). การศึกษาแนวความคิดเชิงจริยธรรมและจิตสำนึกของประชาชนบริเวณสองฝั่งแม่น้ำนครชัยศรีที่มีต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและการลดมลพิษของแม่น้ำ. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ของสถาบันราชภัฏนครปฐม.
- อรรวรรณ บุญส่ง. (2551). ผลการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์และพัฒนาสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้กิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาประกอบการประเมินตามสภาพจริง. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระครูวินัยธรสุธินันท์ กนต์วีโร (ล้อประโคน). (2556). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำเสียของชุมชนคลอง 5 อำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภูสิทธิ์ ภูคำชะโนด. (2559). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายทางสังคมเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตของประชาชนตลาดน้ำสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ของสถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.